

КОМУНІКАТИВНІ АСПЕКТИ МІЖЕТНІЧНОЇ ТОЛЕРАНТНОСТІ

Музика О.А.

*стажист-дослідник кафедри міжнародної інформації
Національного університету «Львівська політехніка»
79013, м. Львів, вул. С. Бандери, 12*

Процес інтеграції окремих етнічних культур в єдине ціле на засадах засобів комунікації, соціальних перетворень, політичних реформ та економічних відносин обумовлює явище глобалізації культури. Відтак спілкування з представниками інших національностей потребує вироблення толерантного ставлення. Поліетнічне доквілля вимагає не лише доброзичливості до сексуальних менших чи відмінних світоглядів – також необхідним є виключення дискримінації, релігійних ущільнень, моральний релятивізм тощо. Враховуючи особливості розвитку народів різних країн, важливою умовою стає створення етичного порядку для здійснення комунікацій та уникнення конфронтацій. Міжетнічна толерантність вимагає поваги до прав і свобод кожного, визнання і прийняття індивідуальних відмінностей, культурних особливостей, шанування «чужих» думок, поглядів і філософських тверджень, вміння вислуховувати комунікантів, визнання права кожного мати свою правду тощо.

Одним з найважливіших і найпоширеніших явищ сучасного суспільства є міграція. Економічні, політичні, культурні причини становлять основу постійного руху людей. Інколи передумовою переселень являються війни і переслідування, часом – пошук кращого життя чи майбуття для своїх наступників. Відтак нероздільним стає явище проблематики, пов'язаної із полікультурністю. В Діалозі культур [6] зазначено, що «світ стає глобальною провінцією, глобальною полікультурною державою».

Особливого значення набуває один із міжнародних документів, що сприяє забезпеченню прав національних меншин та формує взаєморозуміння між представниками різних національних спільнот, утвердження в світі терпимості і взаємоповаги, доцільно вважати Декларацію принципів толерантності, проголошену ЮНЕСКО 16 листопада 1995 року [2]. В першому розділі надається наступне визначення толерантності: «Це повага, прийняття і правильне розуміння багатства різно-

манітних культур в світі, наших форм самовираження і способів вияву людської індивідуальності. Їй сприяють знання, відкритість, комунікативність, а також – свобода вираження думок і переконань. Толерантність – це гармонія в різноманітті. Це не тільки моральний обов'язок, але й правові та політичні умови. Толерантність – цінність, що робить можливим досягнення миру».

Інші джерела вказують на дефініцію толерантності як свідомої згоди на будь-які прояви відмінностей, як сприйняття усіх поглядів, визнань і норм рівноправними. Вважається, що толерантність виступає одним із найважливіших елементів ідеології об'єднаної Європи [7].

Б. Фіалковська виділяє три типи толерантності [5]:

- інтелектуальна, що означає повагу до поглядів інших людей;
- моральна – означає, що при збереженні елементарних норм поведінки, існує можливість спів ставляти різний спосіб життя, поглядів, звичок і звичаїв;
- релігійна толерантність розуміється як право прийняти або відхилити вірування і практики представників різних релігій.

Взаємозалежність між цивілізаціями, розвиток технологій і комунікацій отримують верх над спільнотами і подеколи спричиняють поглиблення існуючих нерівностей та виникнення нових форм расизму і нетолеранції. Відповідно, навчальні заклади, владні установи і медіа-ресурси пріоритетно повинні виділяти причини непорозумінь, надавати практичні поради для вирішення конфліктів і мобілізувати громадську думку щодо толерантної поведінки. Одним із актуальним прикладів є прояви гендерної нерівності. У найпростішому значенні цього слова, гендер є «спростуванням соціальних і культурних міфів, які обросли навколо чоловічої та жіночої статі внаслідок виховання дітей з урахуванням культурних, етнічних, расових, релігійних особливостей. В. Євтух надає визначення поняття «міжетнічна толерантність» як терпиме ставлення представників однієї етнічної спільноти до представників іншої спільноти, до відмінних культурницьких традицій, готовність до позитивної взаємодії з носіями різноманітних етнічностей [3; с. 54]. О. Лановенко зазначав: «доки визначальним для національної самосвідомості людини не стане критерій загальногромадянської належності, поза залежністю від тих або інших етнічних «коренів», міжетнічна толерантність залишиться нездійсненою мрією, бажаною, але недосяжною, метою [4].

Толерантними проявами є: активна позиція терпимого ставлення, визнання універсальних прав та основних свобод людини, сприйняття

та розуміння багатого різноманіття культур світу, державно-конфесійні заходи для узгодження позицій, відповідність ратифікованим міжнародним договорам, дво- та багато-стороннім політичним угодам тощо. Відкритість думки, комунікабельність, свобода особистості і самостійний вплив на людські права призводять до покращення міжетнічної толерантності на світовій арені і визначають моральний, соціальний і демократичний розвиток суспільства.

Наочним прикладом втілення толерантної поведінки є діяльність Львівської міської ради, яка в рамках підготовки міста до фінальної частини чемпіонату Європи з футболу 2012 року в Львові проводить семінар «Формування толерантності в контексті підготовки України до УЄФА ЄВРО 2012™». Організаторами заходу є департамент «ЄВРО 2012» Львівської міської ради, Східно – європейський інститут розвитку, партнер УЄФА «Футбол проти расизму» (FARE), а також – представництво ім. Фрідріха Еберта в Україні [1].

На протипагу толерантній поведінці, існують певні бар'єри в процесі здійснення міжетнічних комунікацій. Таким чином, інтолерантне ставлення проявляється у невмінні або небажанні прийняти індивідуальності інших людей, у перевихованні партнерів по взаємодії, у намаганні підганяти партнера під себе, в невмінні прощати іншому помилки і незграбність, у категоричності та консерватизмі в оцінках інших людей, у вандалізмі в храмах. Нетолерантність виявляється також при будь-яких витоках ненависті, ксенофобії, антисемітизмі, упереджень та при усіх елементах міжетнічної і релігійної ворожнечі.

Отже, прояви взаємної поступливості у процесі інтеграції, довіра, ліквідація упереджень і принципових суджень, уникнення протистояння чужорідній системі переконань при здійсненні міжетнічної комунікації становлять превентивні міри щодо напружених ситуацій. В критичних ситуаціях при толерантному відношенні виникатимуть хіба що, так звані, «здорові конфлікти». В них відсутня ворожість і кризові моменти, натомість вони приносять позитивні зміни, забезпечують безпечне середовище для обговорення суперечностей. Відповідно, запорукою успішності міжетнічних комунікацій є толерантна поведінка, ведення діалогу, пошук мирного способу врегулювання непорозумінь. Ефективність толерантності між етнічними групами починається з розуміння відмінності походження, із сприйняття чужорідних культур і традицій, з шанування різноманітності субкультур, із культивування розуміння і терпимості.

Таким чином, терпимість, тактовність і взаємна повага являються передовими чинниками при здійсненні будь-яких комунікацій. Міжетнічна співпраця передбачає також відкритість до будь-яких новин, близькість до глобалізаційних явищ і процесів, координацію і кооперацію громадян, врахування пріоритетів культурної, освітньої, політичної та економічної діяльності.

1. *В рамках ЄВРО 2012 львів'ян вчитимуть бути толерантними.* – *Новини Прес-служби Львівської міської ради від 16 травня 2011 р.* – *Електронний ресурс: press@city-adm.lviv.ua (16.05.2011 р.).*
2. *Декларація принципів толерантності. Схвалена Генеральною конференцією ЮНЕСКО на 28 сесії в Парижі 16 листопада 1995 року.* – *UNIC Warsaw. Osrodek informacji ONZ o Warszawie. Czynniki Jest Tolerancja I Poszanowanie?* – *Електронний ресурс: <http://www.unic.un.org.pl/dyskryminacja/tolerancja-poszanowanie.php> (12.05.2011 р.).*
3. *Євтух В.Б. Концептуальні конструкти етносоціальних реалій: досвід трьохлітніх досліджень / В.Б. Євтух.* – *К.: НПУ ім. Драгоманова, 2010.* – 86 с.
4. *Лановенко Олег. Соціокультурні чинники формування міжетнічної толерантності в Україні. 12.03.2007 р.* – *Електронний ресурс: <http://www.niisp.gov.ua/articles/77/Головна/> Публікації / Соціальна сфера (12.05.2011 р.).*
5. *Tolerancja i nietolerancja narodowa. Bogumiła Fijalkowska, Szkoła Podstawowa w Komańcu.* – *Serwis edukacyjny.* – *Електронний ресурс: http://www.profesor.pl/mat/na7/na7_fijalkowska_030523_1.php?id_m=3913 (13.05.2011 р.).*
6. *Wielokulturowość a migracje. Dialog kultur 17 sierpnia 2010.* – *Електронний ресурс: <http://www.wyberamtolerancje.pl/wielokulturowosc-a-migracje> (13.05.2011 р.).*
7. *Wyberam tolerancje.* – *Електронний ресурс: <http://www.wyberamtolerancje.pl/o-nas> (12.05.2011 р.).*